

Технічні науки

УДК 711.062

Бондар Ірина Анатоліївна

студент

ВСП «Інститут інноваційної освіти

Київського національного університету будівництва та архітектури»

Бондарь Ирина Анатольевна

студент

ОСП «Институт инновационного образования

Киевского национального университета строительства и архитектуры»

Bondar Iryna

Student of the

Separate structural unit "Institute of Innovative Education of

Kyiv National University of Construction and Architecture"

Войко Наталія Юріївна

кандидат архітектури, доцент

Київський національний університет будівництва та архітектури

Войко Наталья Юрьевна

кандидат архитектуры, доцент

Киевский национальный университет строительства и архитектуры

Voiko Nataliia

Candidate of Architecture, Associate Professor

Kyiv National University of Construction and Architecture

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ

ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ

ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНЫХ

ТУРИСТИЧЕСКИХ КОМПЛЕКСОВ

THE PRINCIPLES OF ORGANIZATION OF MULTIFUNCTIONAL TOURIST COMPLEXES

***Анотація.** Дослідження присвячено принципам організації та удосконалення проектування поліфункціональних туристичних комплексів (ПТК) в містах України. В процесі дослідження проаналізовані емпіричні та теоретичні наукові методи: обстеження, фотофіксація, топозйомка, вимірювання, вивчення законодавчих та нормативних матеріалів, історико-географічний, порівняльно-географічний та картографічний аналіз і синтез, системний підхід, кластерний аналіз, індукція та дедукція, класифікація та типізація, які були використані в розробці підходів до проектування поліфункціональних туристичних комплексів. Виділені основні форми територіальної організації рекреаційно-туристичної діяльності та архітектурно-планувальні особливості ПТК. Представлені приклади архітектурних рішень ПТК в містах України.*

***Ключові слова:** відпочинок та дозвілля, поліфункціональний туристичний комплекс (ПТК), принципи організації, методи, класифікація рекреаційних комплексів, архітектурно-планувальні особливості ПТК.*

***Аннотация.** Исследования направлены на изучение принципов организации та усовершенствования проектирования полифункциональных туристических комплексов (ПТК) в городах Украины. В процессе исследования проанализированы эмпирические и теоретические научные методы: обследование, фотофиксация, топографическая съемка, обмеры, изучены законодательные и нормативные материалы, проведены историко-географический, сравнительно-географический и картографический анализ и синтез, системный подход, кластерный анализ, индукция и дедукция, классификация и типизация, которые были использованы в разработке подходов до проектирования полифункциональных комплексов. Выделены*

основные формы территориальной организации рекреационно-туристической деятельности и архитектурно-планировочных особенностей ПТК. Представлены примеры архитектурных ПТК в городах Украины.

Ключевые слова: отдых и досуг, полифункциональный туристический комплекс (ПТК), принципы организации, методы, классификация рекреационных комплексов, архитектурно-планировочные особенности ПТК.

Summary. The research is devoted to the principles of organization and improvement of design of polyfunctional tourist complexes (PTC) in the cities of Ukraine. In the course of the research, empirical and theoretical scientific methods were analyzed: survey, photofixation, topography, measurement, study of legislative and normative materials, historical-geographical, comparative-geographical and cartographic analysis and synthesis, system approach, cluster analysis, induction and deduction, classification and typification, which were used in the development of approaches to the design of polyfunctional tourist complexes. The main forms of territorial organization of recreational and tourist activities and architectural and planning features of PTC are highlighted. Examples of architectural solutions of PTC in the cities of Ukraine are presented.

Key words: rest and leisure, polyfunctional tourist complex (PTC), principles of organization, methods, classification of recreational complexes, architectural and planning features of PTC.

Представлені дослідження присвячені принципам організації та удосконалення проектування поліфункціональних туристичних комплексів (ПТК) в містах України. Рекреаційний туристичний комплекс це – сукупність галузей і видів економічної діяльності, які забезпечують

рекреаційними послугами населення країни, регіону, міста та створюють необхідні передумови для нормального функціонування рекреаційно-туристичного господарства, тобто це – форма територіальної організації, яка складається з таких компонентів як: природно-рекреаційні ресурси, заклади розміщення та харчування, транспортна інфраструктура, підприємства виробничої та невиробничої сфери, що пов'язані між собою спільною метою – надання якісних туристично-рекреаційних послуг [5; 2]. Ефективне функціонування рекреаційних та туристичних комплексів можливе лише за умови достатнього забезпечення рекреаційними ресурсами, матеріально-технічною базою та дієвого механізму їх створення та функціонування [3].

Туристичний комплекс сьогодні стає вагомим структурним складовою економіки України. Для його розвитку необхідні природні умови, історико-культурні, матеріальні та трудові ресурси. Україна має всі передумови для створення ПТК, оскільки значну частину природного потенціалу України складають унікальні види ресурсів для перспективного розвитку туризму: рекреаційні ландшафти, оздоровчі ресурси, природно-заповідні об'єкти, природні та регіональні ландшафтні парки, біосферні заповідники, парки садово-паркового мистецтва та ін. [1; 4].

В процесі дослідження був проведений аналіз світового досвіду щодо архітектурно-планувальної організації рекреаційних об'єктів та виявлені методи оцінки рекреаційного потенціалу для проектування ПТК. Існує велика кількість підходів до проектування ПТК, що обумовлені визнанням пріоритетності тих чи інших параметрів території. Головними з них виступають: перспективність розвитку регіону, яка визначається багатством рекреаційних ресурсів, рівнем розвитку інфраструктури, популярністю району на вітчизняному і зарубіжних туристичних ринках; туристичний потенціал території, туристичні ресурси та їх територіальні комбінації; характер туристичної спеціалізації та її розвиненість; географія

туристичних потоків, їх потужність, структура і динаміка; наявність туристичних об'єктів та екологічна ефективність їх проектних рішень, комфортність та естетична привабливість рекреаційного середовища. Дані дослідження дозволяють вирішити особливості розвитку та найдоцільніше використання наявних туристичних ресурсів для проектування ПТК, пов'язаних з певними видами рекреаційної діяльності, а саме: організованого відпочинку (курортно-лікувальний, курортно-оздоровчий, спортивно-оздоровчий); неорганізованого відпочинку; туризму (пізнавальний, історико-етнографічний, історико-культурний, ландшафтно-екологічний, спортивний, родинно-гостьовий, торговельний, діловий, науковий, громадсько-політичний, розважальний та релігійний) [2].

Передумовами для створення туристичних комплексів в містах України повинні бути: рекреаційні та трудові ресурси; туристична та рекреаційна інфраструктура у регіоні; соціально-економічний потенціал для функціонування і рекреаційного освоєння території; виробничі підприємства та підприємства сфери послуг; інші регіональні особливості (релігійні особливості, традиції, промисли, тощо) (рис. 1, 2).

Рис. 1. Туристично-рекреаційні потреби населення

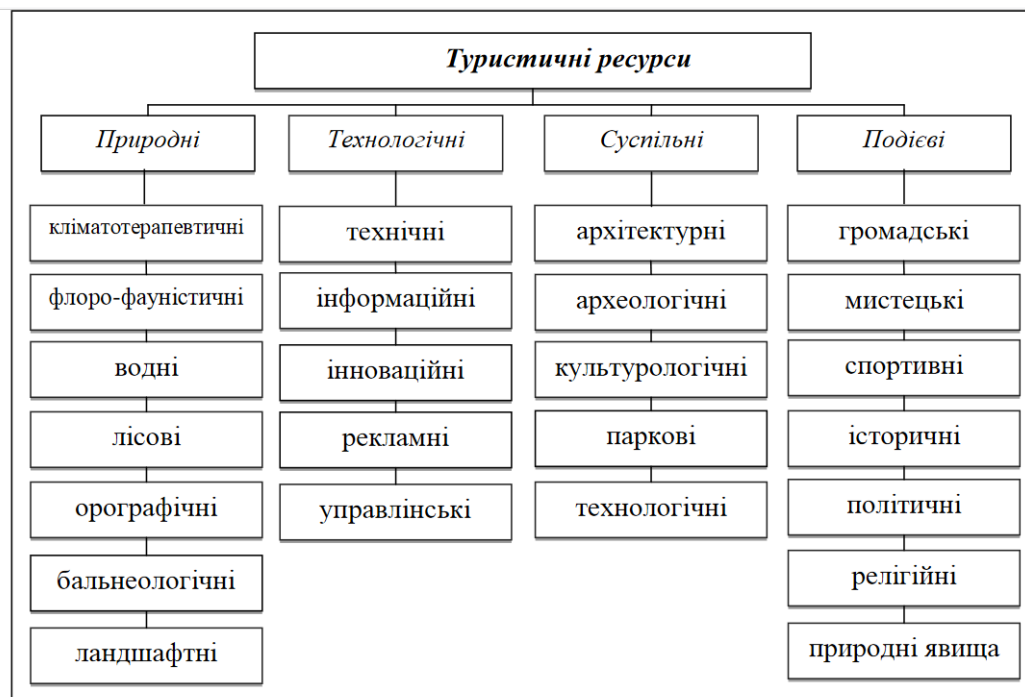

Рис. 2. Класифікація туристичних ресурсів

Проведені дослідження дають можливість визначити особливості розвитку і використання наявних туристичних ресурсів для проектування ПТК в містах України. Всі ці ресурси, в залежності від їх особливостей

об'єднуються в певні групи: архітектурні, паркові, техногенні, археологічні та культурологічні. Вони мають різну цінність, як пізнавальну, зокрема так і естетичну.

Для ефективного створення і функціонування ПТК варто дотримуватись певних принципів:

- **раціонального та оптимального розміщення та збалансованості.** Раціональне розміщення ґрунтується на виборі комфортної території для ПТК. Головною вимогою до території є наявність та доступність поблизу природно-рекреаційних ресурсів, трудового потенціалу, закладів харчування та розвинена транспортно-пішохідна мережа й комфортні екологічні умови проживання населення. Сутність оптимального розміщення та збалансованості полягає у логістичному підході під час вибору місця розміщення ПТК, який передбачає максимальну ефективність діяльності комплексу, що досягається за рахунок правильного використання рекреаційних ресурсів та виробничих потужностей, шляхом відновлення та дотримання рівноваги у їх використанні.

- **ієрархічності та пропорційності,** що приводить до більш ефективного управління рекреаційним ПТК та його складовими та передбачає оптимальну структуру господарського комплексу регіону, між спеціалізованими та допоміжними сферами обслуговування ПТК.

- **комплексності та системності.** Комплексність передбачає налагодження ефективних зв'язків між різними підприємствами регіону, а системність передбачає, що система та всі її складові можуть ефективно розвиватися лише в тому випадку, коли працюють та взаємодіють між собою.

- **децентралізації та територіальної цілісності.** Децентралізація передбачає надання послуг та розподілення прибутків Територіальна цілісність включає в себе економічний аналіз

закономірностей розміщення інфраструктури ПТК, продуктивних сил, а також враховує принципи регіональної політики з метою прогнозування раціоналізації території країни та впливає на ефективне використання трудового потенціалу міста чи регіону.

- **екологічності**, що полягає у визначенні екологічного стану оточуючого навколишнього середовища ПТК, шляхом підтримки його екологічної рівноваги й виконання правил користування навколишнім середовищем та контролем за їхнім виконанням; створенні централізованої системи очищення видів відходів; проведенні моніторингу навколишнього середовища та охоронних заходів.

Висновок. У багатьох країнах світу розвиток туризму сприяє створенню нових робочих місць та удосконаленню системи медичного обслуговування населення, підвищує рівень життя та освіти населення, створює передумови для поліпшення платіжного балансу країни, сприяє впровадженню нових засобів поширення інформації тощо. Україна має всі передумови для розвитку туризму шляхом створення ПТК, оскільки значну частину природного потенціалу України складають унікальні види ресурсів для його перспективного розвитку. Для ефективного створення і функціонування ПТК варто дотримуватись наступних принципів: раціонального та оптимального розміщення та збалансованості, ієрархічності та пропорційності, комплексності та системності, децентралізації та територіальної цілісності, екологічності.

Література

1. Богатюк І.Г. Рекреаційні зони в Україні: стан та перспективи розвитку // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. Серія: Право та державне управління. 2011. №4. С. 48-51.

2. Голубнича С.М. Рекреаційні комплекси світу. Курс лекцій для студентів ден. і заоч. форм навчання напряму підготовки «Туризм» / С.М. Голубнича // Донецький національний університет економіки й торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2012, Кафедра туризму. Донецьк: [ДонНУЕТ], 2012. 76 с.
3. Мархонос С.М, Турло Н.П. Рекреаційні комплекси України: передумови створення та напрями їх розвитку // Економіка природокористування та охорона навколишнього середовища. 2017. № 2(02). С. 118-122.
4. Туристичні ресурси та інфраструктура - головні складові розвитку туризму в Україні. Реферат. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/tourism/36431/>
5. Щепанський Е.В., Ступарь Ю.В. Теоретичні основи розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону // Наука й економіка. 2012. № 2(26). С. 170-174.
6. Ящук В.І., Топорницька М.Я. Завдання та умови формування рекреаційних комплексів України // Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 18-19 червня 2020 р.). Львів: ЛТЕУ, 2020. 372 с. С. 201-203.